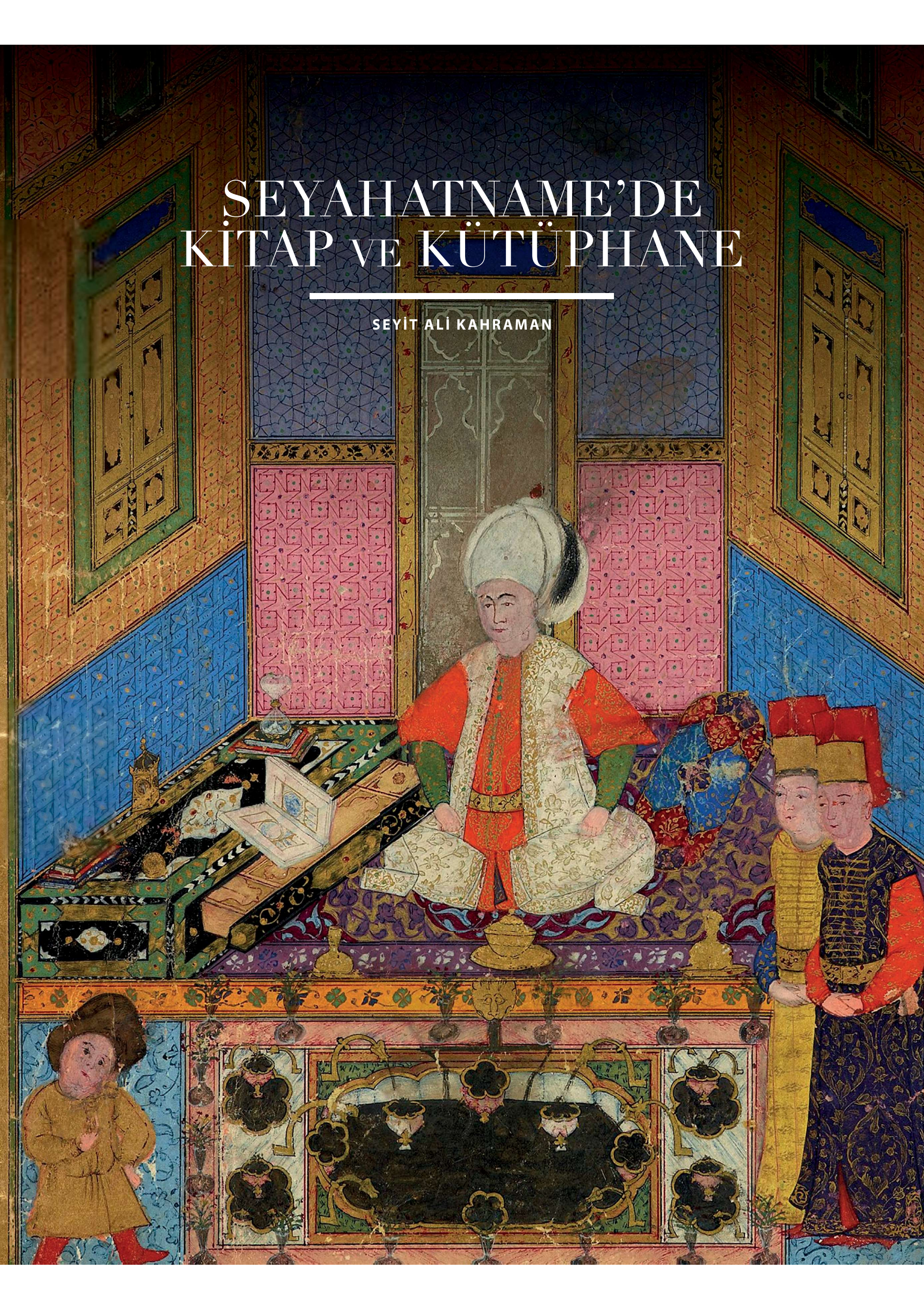

SEYAHATNAME'DE KİTAP VE KÜTÜPHANE

SEYİT ALİ KAHRAMAN

D

ÜNYANIN en büyük seyahatname yazarı Evliya Çelebi (1611-1685) İstanbul'da doğmuş, Mısır'da vefat etmiştir. 51 yıl

boyunca gezip gördüğü yerlere ait bütün bilgileri topladığı 10 ciltlik *Seyahatname*'si hem kapsadığı coğrafya hem de içerdiği konular itibarıyla eşsizdir.

Evliya Çelebi kitaplara olan özel ilgisi dolayısıyla gittiği yerlerin tarihini yazarken mutlaka kitaplardan yararlanmıştı. Mesela Yunan ve Avrupa tarihini *Yanvan Tarihi*'nden, Ermeni ve Ortadoğu tarihini *Mıgdıs Tarihi*'nden, Tatar tarihini ise *Tatarhâniyye*'den yararlanarak yazmıştır. *Seyahatname*'de kütüphanelerin bahsi fazla geçmese de kitaplardan çokça söz edilmektedir.

SARAY KÜTÜPHANESİ

Saray kütüphanesine dair en eski ve geniş bilgiyi Evliya Çelebi'de bulmaktayız. IV. Murad saraya aldıktan sonra hazinedarbaşını çağırıp Evliya'ya *Kâfiye*, *Molla Câmi*, *Tefsir i Kadî*, *Misbâh*, *Dibâce*, *Müslîm ve Buhârî*, *Mülteka'l-ebhur*, *Kudûrî*, *Gülîstan ve Bostan*, *Nisâbü's-sıbyân*, *Ahterî lûgatı*, hasılı padişahlar için yazılmış 20 nefis kitabı hediye etmiştir. Bu anekdot hem saraydaki eğitimin içeriğine hem de okutulan kitaplara dair değerli bilgiler vermektedir.

Seyahatname'de, IV. Murad huzurunda yapılan geçit resminde sanatlarını icra edip hünerlerini gösteren esnaf ve sanatkarlardan kitap sanatları esnafı şöyle anlatılır:

İSTANBUL'DAKİ KİTAP MALZEMESİ VE KİTAP SANATLARI ESNAFI

Müzehheb-keşân (tezhipçiler)

esnafı: Dükkan 40, nefer 105. Pirleri Hz. Osman'dır ki Hz. Peygambere kırk yaşında nübüvvet geldiğinde Hz. Cebrail ile ilk defa Kur'an ı Azim'den "Yaradan Rabbinin adıyla oku" (Alak, 1) ayeti gelip sonra Hz. Osman Müslüman olduğunda bu ayeti Kur'an'ın ilk ayeti edip serlevha ve tezhipli eder, müzehhiblerin silsilesi Hz. Osman'a çıkar. Kabri Medine i Münevvere Bakî'inde denilmiştir.

Bu müzehhibler de dükkanlarında Kur'an ı Kerimleri ve kitapları tezhip ederek geçerler.

Ciltçiler esnafı: Dükkan 100, nefer 300. Pirleri Abdullah ı Yetimî'dir. Bu ciltçiler alayı yukarıda ordu mollası alayında anlatılmıştır.

Sahaflar esnafı: Dükkan 60, nefer 200, zira ayak sahafı çoktur. Pirleri Ebu Zer i Gıfarî'dir. Selman ı Pâk belini bağladı, kabri Bakî'dedir, 170 yaşında vefat etti. On beşinci zengin pir olduğundan Hz. Resul onlara Ebu Zer diye lakap koymuşlardır. Peygamberimizden kırk hadis rivayet eder.

Bunlar da dükkanların nice bin kitaplar ile süsleyip ayak sahafları "*Mülteka ve Dürer [u] Gurer*"im eyidir ama *Keşşâf* ımı keşfedip *Tarikat ı Muhammedî*'den ayrılman, eyi kitaptır" diye torba torba kitaplarla geçerler.

Kâğıtçılar esnafı: Dükkan 200, nefer 205. Pirleri Peygamberimizin amcası Hz. Abbas'tır, kabri Bakî'dedir. Hz. Ali kemerini bağladı. Bunlar da seyishaneler üzere dükkanlarını İstanbul tabağı, Bosna, Sebte ve Bundukanî kâğıtlarıyla donatıp beyaz kâğıttan ferace, muvahhidîler, hırka, büyük sarıklar ile ve yine kâğıttan çeşitli külâhlar ile kendilerini süsleyip dükkanlarında kâğıtlar mühreleyip hepsi silahlı ve beyaz esvaplı asker olup geçerler.

Mukavva kubur divitçiler esnafı:

Dükkan 55, nefer 105. Pirleri Muaz ibn Cebel'dir ve Selman kemer bağlamıştır, kabri Ebtah'dadır. Bunlar dükkanlarını çeşitli kubur, yaldızlı ve nakışlı divitler ile süsleyip kendileri de silahlı geçerler.

Mürekkepçiler esnafı: Dükkan 40, nefer 65. Pirleri Zeyd bin Hâris'dir. Enes kemerini bağladı, kabri Mekke Ebtah'ındadır. Bunların dükkanları Sultan Bayezid'dedir. Ama nice yüz kimseler evlerinde işlerler. Özellikle Sultan Selim yakınında İkiçeşme önünde Mürekkepçi Karının mürekkebi gayet meşhurdur. Kızılusluk'taki yedi iklimde meşhurdur, hatta onun hakkında katipler ve şairler bu beyti söylemişlerdir:

Mürekkeb çokdur İslâmbol'da ammâ Kızılusluk'daki gâyet de a'lâ diye övmüşlerdir.

Ressam nakkaşlar esnafı: Dükkan 4, nefer 40. Pirleri yoktur, zira resim yapmak dinimizde yasaktır. Ancak Hz. Peygamber Hayber Kalesini fethedip

ondan bir aslan suretli sancak ganimet almıştı. Gösteriş ve heybet için o aslan resimli sancağı Ebu Eyyub ı Ensarî ki Resulullahın sancakdarıdır, bu zatın büyük oğlu Seydî Emetullah taşımıştır. Babası Eyyub Sultan, Peygamberimiz huzurunda kemerine peştamal bağlayıp bayrakdarlara pir oldu. Kabri Kerbelâ'dadır. İmam Hüseyin'e bayraktar olup, Kerbelâ şehitleri içinde yatmaktadır.

MISIR'DA BULUNAN KİTAP MALZEMESİ VE KİTAP SANATLARI İLE İLGİLİ ESNAF

Zerkûb, yani altın varakçı esnafı:

Dükkan 3, nefer 11.

Müzehhib esnafı: Dükkan 7, nefer 11'dir, ama üstad değillerdir.

Mücellitler esnafı: Toplam 48 dükandır ve 150 adamdır.

Sahaf esnafı: Dükkan 20, nefer 30. Pirleri Abdullah-ı Yetimî'dir, Habeş'in Harkova'sında medfundur, 3 kere ziyaret nasip oldu, halkın ziyaretgâhıdır.

Kâğıtçılar esnafı: Dükkan 50, nefer 68.

Kâğıt mührecileri esnafı: Dükkan 11, nefer 30.

Mürekkepçiler esnafı: Dükkan 3, nefer 6. Bunlar Rum mürekkebi gibi dibekte dövmezler, ateşte kaynatırlar.

Musavvirler esnafı: Nefer 20. Dükkanları yoktur, her nerede bir toplantı yeri olsa, orada resimlerini duvarlara mıhlayıp sergilerler.

BİTLİS HANININ ZENGİN KÜTÜPHANESİ

Evliya Çelebi gezip gördüğü yerlerde rastladığı kütüphane ve kitaplara dair bugün erişilemeyecek bilgiler de vermektedir.

Evliya Çelebi yanında çok zaman geçirip iyiliğini gördüğü Bitlis Hanı Abdâl Han'ın bilgi ve becerilerinden hayranlıkla bahseder. Abdâl Han, hanlıktan indirildikten ve Bitlis'ten kaçtıktan sonra zengin kütüphanesindeki kitaplar satılmıştır. Evliya Çelebi tarafından kaydedilen bu kitapların isimleri şöyledir:

Bitlis Hânı'nın kendi mührüyle yedi adet sandukalarında çıkan nefis ve değerli kitaplar

Evvelâ *Fütûhât ı Mekke*, Şeyh Muh-yiddin el-Arabî telifi. *Füsûs ı Muhyiddin*

el-Arabî. Şerh i Füsûs, Sarı Abdullah Efendi kendi hattıyla. [*Şerh-i*] *Fütûhât ı Mekke*, Mevlânâ Kutbeddin i Haneî telifi. *Târîh-i Fetihnâme-i Mısır* Selim Han eliyle, Kâtib Yusuf Can telifi. *Kitâb ı Mîlel-i Nihal*, Nuh Efendi telifi. *Menâ-kıb ı Şeyh Hazret i Ebû İshak ı Kâzerûnî*, Şevki Efendi telifi. *Kitâb-ı Saâdetnâme*, Câmî-i Revâkî telifi. *Kitâb-ı Âşık Paşa*. *Kitâb-ı Menâsik-i Hac*, Sinan Efendi. *Kitâb-ı Menâkıb-ı Evliyâullah*, Şeyh Dede Maksûd-ı Ahlatî telifi. *Tevârîh-i Hıtat-ı Mikrisî*. *Târîh-i Sâlih Efendi*. *Târîh-i Câ-mi’u’l-hikâyât*. *Târîh-i Mîrhând*. *Lugat-i Lâmi’î*. *Kitâb-ı manzum Şurûtu’s-salât*, Şeyh Şemseddin el-Fenârî telifi. *Kitâb-ı manzum Pendnâme-i Şeyh Attâr Tercü-mesi*, Bayezid Han huddâmı Emir Çelebi telifi. *Kitâb-ı Harîdetü’l-acâyib*. *Târîh-i Mir’ât ı Kâ’inât*. *Tevârîh-i Taberî*. *Kânûn-nâme-i Lütîfî Paşa*. *Târîh-i Gazavât-ı Sultân Murâd-ı Râbi*. *Târîh-i Peçevî*. *Risâ-le-i Akâyid-i Kemalpaşazâde*, Kavsûnîzâ-de şerhiyle. *Kitâb-ı Mir’ât-ı Kâ’inât*, Gınâyî-i Tarabefzûnî Tercümesi. *Kitâb-ı Takvîmü’l-Büldân*, Âşık Çelebi-i Tara-befzûnî telifi. *Kitâb-ı Sohbetü’l-ebkâr der-cevâb ı Sübhatü’l-ebâr*, Atâyî Çelebi telifi. *Kitâb-ı Zeyl-i Şakâyık*, Nev’îzâde Atâyî Çelebi telifi. *Tevârîh-i Sükkerî*, Mısır Fatihî Selim Han’ın bütün gaza-larını yazmıştır. *Târîh-i Mısır*, Şihâbî Çelebi telifi. *Târîh-i Şeyh Suyûtî*, *Kitâb-ı Hüsnü’l-Muhâdara*, Âdem peygamberin yeryüzüne inmesinden Hazret-i Ömer zamanında Amr İbnü’l-Âs’ın Mısır’ı fethettiği seneye dek yazmış değerli bir tarihtir. Bu kitabı Şihâbî Çelebi man-zum ve selis (akıcı) tercüme etmiştir ki okumaya değer. Bu Şihâbî Çelebi tarih sahibi Sükkerîzâde’dir ki zamanının biricigidir. *Kitâb-ı Fütûhât-ı Mısır*, İbn Abdülhalîm telifi. *Fezâ’il-i Mısır*, Ebî Amr el-Kindî telifi. *Kitâb-ı İbn Zûlâk*. *Kitâb-ı Hallekân*. *Kitâb el-Hıtat el-Kazâî*. *Kitâb li-İbnü’l-Yesir*. *Kitâb İkâzu’l-mü-tefazzıl*. *Kitâb İkâzu’l-mütegâfil*, Tâced-din Muhammed bin Abdullah telifi. *Kitâbü’l-mesâlik*, İbn Fazlullah telifi. *Kitâb ı Muhtasar*, Şeyh Nasreddin-i Kirmanî telifi. *Kitâb-ı Menâhicü’l-fikr*. *Kitâb-ı Menâhicü’l-iber*. *Kitâb-ı Avân Unvânî’s-Siyer*. *Kitâb-ı Siyer-i Nebî-i Nuh Efendi*. *Kitâb-ı Siyer-i Nebî-i Veysî Efendi*. *Kitâb-ı Vâkı’anâme i Veysî Efendi*. *Kitâb-ı Avânü’s-savâb li-Muhammed İbn*

Abdûlmelik-i Hemedanî. *Kitâb-ı Târî-hu’s-sahâbe*. *Târîh-i Tecrîd fi’s-Sahâbe*, Zehebî telifi. *Târîhu’l-ahbâbe fi Ma’rife-ti’s-Sahâbe*. *Kitâb-ı Ricâlü’l-kütübî’l-a-şare li-Hüseynî*. *Kitâb-ı Tabakâtu’l-huffâz ez-Zehebî*. *Kitâb-ı Tabakâtu’ş-Şâfi’iyye li-İbni’s-Sübkî*. *Kitâb-ı Tabakâtu’l-Ma-likîyye li-İbn Ferhûn*. *Kitâb-ı Tabakât-ı Şa’râvî*. *Kitâb-ı Tabakât-ı Mizân-ı Şa’râvî*. *Kitâb-ı Tabakâtu’l-Hanefiyye li-İbn Dokmak*. *Kitâb-ı Mir’âtü’z-zamân li-Sibt İbnü’l-Cevzî*. *Kitâb-ı Bidâye ve’n-nihâye*, İbn Kesîr telifi. *Kitâbü’l-inbâve’l-gumr bi-isnâdi’l-ömr li-İbn Hacer*. *Kitâb-ı et-Tâli’u’s-Sa’îd*. *Kitâb-ı Târîhu’z-za’îfe li-Kemal el-İdfevî*. *Kitâbü’s-Sükkerdân li-İbn Hacle*. *Kitâb-ı Sec’ ve’l-hezîl fi Evsâfi’n-Nil*. *Târîh-i Âbin*. *Kitâb-ı Simâ-rü’l-evrâk li-İbn Hacce*. *Kitâb-ı Kadıhan*. *Kitâb-ı Bezzâziyye*. *Kitâb-ı Tatarhaniyye*. *Kitâb-ı Keşşâf*. *Kitâb-ı Sünen i Davud*. *Kitâb-ı Dede Cöngü*. *Kitâb-ı Akâyid-i Birgili*. *Kitâb-ı Muhammediyye*. *Kitâb-ı Câmî’u’l-kebîr*. *Kitâb-ı Câmî’u’s-sağîr*. *Kitâb-ı Envârü’l-âşıkîn*. *Kitâb-ı Tuhfe-tü’l-ebâr*. *Kitâb-ı Demine ve Kelile*.

Han’ın kendi teliflerinden Farsça, Arapça ve Türkçe 76 adet kitabı ve 105 parça çeşitli telifleri çıktı. Ama genel-likle Farsçada fasih ve zarif olduğundan teliflerinin çoğu Farsça ile yazılmıştır.

Ve 200 cilt kefer e hattı basmasıyla *Kitâb ı Atlas*, *Minor*, *Coğraf* ve *Papa Munta* adlı kitaplarla, çeşitli astronomi ve hikmet konularında basma kefer e hattı kitaplar çıktı ki mısra:

Görenin aklı gider özge temâşâdır bu dediği mısra üzere Yeni Dünya at-lası, bu eski dünya şekilleri, çeşit çeşit dünya şekilleri haritaları, bütün otların ve bitkilerin hekimlere gerekli basma resimleri ve binlerce çeşit insanların uzuvlarının şekillerini ayırıp çizimle-rini basma etmişler ki her resmi canlı sanırsın. Gerçekten de siyah basma Fireng i pür-reng e kalemine kalmıştır.

Ve 200 cilt Acem ve Fireng kalem-leriyle yazılmış ibret verici bukalemun nakşı resimli mecmualar var idi ki her biri birer sihir mertebesi idi.

Evvelâ Fireng i Mânî kalemince siyah kalem ile iki adet Hint karaka-sı ve bir Kalipot kalyonu ile denizin dalgaları içinde iki geminin birbiriyle savaşlarını çizmiş etmiş ki sanki henüz savaş ederlerdi ve Acem Mânî kalem,

renkli kalemde gerçekten de büyüleyici kalem i vardır.

Şah Kulu, Velican, Şemsi Han, Malik, Erjeng, Ağa Rıza, Muhammed Rıza ve Behzad kalem i gerçekten eşsiz benzersiz sihirli kalemlerdir ve murdar elin hayalî şekillerde hayret edilecek kalem i vardır. Hatta bir cadı at ve cadı fil çizmiş ki büyüleyicidir.

Perizad kalem i, hakka ki peri yüzler ve melek görüntüleri yazmada Peri-zaddır.

Hacı Murad, Ağa Can ve Takiyed-din i Belhî kalemleri, bunların bütün çizimleri hayal-pesend, büyüleyici, beğenilen kalemlerdir. Kalemkâr Rıd-van Beyin siyah basma kalem i de Mısır şehrinde tek idi.

Kısacası nice bin meşhur büyük üs-tadların seyre değer büyüleyici kalem eserleri, murakka ve tasvirler (resim-ler), türlü türlü Ekra d, derinti cahil ce-mapur tayfası ve nice bin nâpâk Etrak elinde, mezatta elden ele gezmekteydi. Bu adı geçen haşeratlar her yaprağı karıştırıyor, bazı yaprakları dağıtıp örseliyor, tellâl elinde çadırdan çadıra gezip her parçası katlanıp kırılarak çok ucuza satılıyordu.

AVRUPA KÜTÜPHANELERİ

Evliya Çelebi’nin Osmanlı coğraf-yası dışında yaptığı geziler arasında kitap ve kütüphane bilgisi açısından en değerlisi Viyana seyahatidir. Orada Nemse çasarı, yani Avusturya impa-ratoru tarafından kabul edilmiş ve pek iltifak görmüştür. Evliya, bütün gezilerinde yaptığı gibi şehrin kalesin-den sonra ibadethaneleri ziyaret eder ve onlar hakkında geniş bilgiler verir. Viyana’da da kiliseleri tek tek görmüş ve onlar hakkında bilgi vermiştir. Vi-yana’nın en büyük kilisesi olan İstefani Manastırının ünlü kütüphanesine de eserinde yer verir. Bu arada Viyana Kütüphanesi ile bizdeki kütüphaneleri kıyaslamaktan da geri durmaz. Böylece bizdeki bazı kütüphanelerin perişan halini de ortaya koyar. İşte İstefani Kilisesi ve Viyana Kütüphanesi:

İncil, Tevrat, Zebûr ve Furkân olan dolapların duvarlarının içi tamamen ham amber ile sıvalı odalardır ki bütün dünyada her ne kadar çeşit millet varsa onların dillerinde tüm yazarların

değerli kitaplarından yüz binlerce ciltli kitaplarının başka hizmetçi papazları vardır, büyük bir kütüphanedir ki görülmeye değer.

Bir diyarda böyle değerli kitapların bulunduğu kütüphane yoktur. Ancak Mısır’da Sultan Berkuk ve Sultan Ferec Camiinde, İstanbul’da Fatih Camiinde, Süleymaniye’de, Bayezid-i Velî’de ve Yenicaamde de hesabını Âlemlerin Rabbi Allah bilir kitaplar vardır. Ancak bu Beç’te İstifan Manastırında kitap daha fazladır. Zira her dilin kefare yazıları resimli kitapları, teşrih (anatomi) kitapları, *Atlas*, *Minor*, *Coğrafiyye* ve *Papamonta* adlı heyet kitapları gayet çoktur. Ama bizde “Suret haramdır” diye bu resimli kitaplar yoktur. Onun için bu Beç Manastırında kitap çoktur. Hele bu hakir başpapazın izniyle bu kütüphaneye girip seyrettiğimde hayretler içinde kalıp misk ve ham amber kokusu beynimi kokulandırdı.

İmdi azizim bu uzun sözlerden maksat odur ki “Kâfir kâfirliğince Allah kelâmıdır” diye tüm kitapları haftada bir kere silip süpürür, 70-80 kadar hizmetçileri var. Ama bizim Mısır İskenderiyesinde Camiü’l-attârîn derler büyük bir cami vardır, bu kadar yüz dükkan, han, hamam ve mahzenleri ve nice hayratları var iken cami harap olmuştur. Kütüphanesi üzerine yağmur yağıp nice 1000 cilt değerli kitapları, Yakut-ı Musta’sımî, Abdullah-ı Kırımî, Şemsullah-ı Gamravî ve Şeyh Cûşî hatlarıyla öyle değerli Kur’ân-ı Kerimler yağmurdan çürümüştür. Cuma namazına haftada bir kere bu camiye gelenler bu Kitabullahları yiyen güvelerin, kurtların ve farelerin seslerini işitirler. Bir ümmet-i Muhammed demez ki,

“Bu kadar Kitabullah telef oluyor, buna bir çare edelim.” demek ihtimali yoktur. Zira Allah’ın kitaplarına kâfir kadar sevgi ve saygıları yoktur. Hemen Allah o camiye bu kilise gibi imar edip hizmetçileri ve hâkimleri o garip camiye merhamet gözüyle bakalar.

RESİMLİ KİTAPLAR

Evliya Çelebi resimli kitaplar konusunda da kendi görüşlerini ortaya koyan, yaşanmış güzel bir hikaye anlatmaktadır. Bu hikayeyle Evliya’nın

resimli kitaplara bakışını ve kitaplara zarar veren yobaz ve cahil kimselere karşı tutumunu da öğrenmiş oluyoruz. Hikayede *Şehnâme*’ye zarar veren bir kişi hakkında kullandığı aşağılayıcı kelimeler, geri kafalılık ve cahillikle sanata düşman olanlara karşı ne denli sert bir tutum içinde olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Acayip gülünç bir hikâye

Bir mürâi yobaz ve sübyancı yani mahbup-dostların Kadızâdeli fırkasından geçen namert, fesatçı, üçkâğıtçı, faiz yiyici, sahtekâr, hak yiyici, aşağılık, müstamel, anasının hatası rezil bir herif, fazla kazanırım diye açık artırmada satılan sanat eseri bir *Şehnâme*’yi 1600 kuruşa satın alarak üzerine kaydettirdikten sonra çadırına gitmiştir.

Çadırına vardığında resimleri seyrederken, “Resim haramdır” diye bütün sayfalarında olan bazı sanat eseri resimlerin gözlerini çıkarır gibi o nergislerin gözlerini Etrak bıçağıyla oyarken her yaprağı delik delmiş, bazı resimleri bıçağıyla boğazladım sanarak boğazlarından çizmiş, bazı güzel kadın ve erkek resimlerinin yüzlerini ve elbiselerini ağzındaki pis balgamı ve tükürüğüyle pisletmiştir. Böyle çok değerli bir kitabın her yaprağını üstad bir ayda meydana getirememişken bir anda ağzının salyasıyla berbat etmiştir.

Ertesi gün tellâl, tellâliye akçesini istemeye vardığında, “Ben nideyim suratlı papaz kitabını, surat haramdır”, diye almayıp, “Cümle suratlarını bozdum” diye *Şehnâme*’yi tellâlin üstüne atar. Tellâl kitabı açar, bakar, görür ki bir resim kalmamış, “Yetişin bre ümmet i Muhammed! Bu *Şehnâme*’yi görün, bu zalim neylemiş!” diye feryat eder. Edepsiz herif, “Ey biraderim hoş ettim. Tire şehrinde şeyhimin dediği gibi nehy i münker eyleyip (kötülüğü engelleyip) hemen bir suret alıkoydum. O da, benim Tire şehrinde bir sevgili oğlanım var idi, onun suretine benzediği için bozmadım” demiştir.

Bunun üzerine çaresiz tellâl gördü ki bu iş kavga etmek ile hallolmaz. Hemen paşaya gelerek adı geçen heriften şikayet edip, “İmdat ve feryat ey yiğit vezir!” dedi. Tellâl, “Sultanım,

şu *Şehnâme*’yi Hakkari Beyi kethüdası Cülomerik Kaleli Han Murad Bey, 1400 kuruşa müzayedede satın almışken bu Tireli Hacı Mustafa 1600 kuruşa alıp götürdü. Üç gece kitap kendinde kaldı. Meğer herif Kadızâdeli imiş. ‘Resim haramdır’ diye bütün resimlerin gözlerini delmiş, bıçağıyla boğazladım deyip her resmi pabuç süngeri ile silerek bu çok değerli *Şehnâme*’nin 50 meclis resimlerini kirletip kitabı değersiz hâle getirmiş, bundan başka benim bu kadar tellâliyeme gadretti” diye *Şehnâme*’yi paşanın huzuruna bırakır. Paşa *Şehnâme*’yi görünce derin bir âh çekip divanda bulunanlara gösterdi.

Toplantıda hazır bulunanlar Fırat, Yezid, Hâmân, Mervan, Kârûn, Ebu Cehil, Ebu Leheb ve Bel’am b. Baur’un lânetini bu rezil herifin üzerine okudular. Tellâl yine, “Sultanım, aman benim tellâllığımı gadrolmasın” deyince paşa, “Bre sorumsuz, kaygısız kasavetsiz tellâl! Senin tellâllığına haksızlık etmemiş, devlet malına ihanet etmiş. Tez o Tireli Hacıyı getirsinler” deyince kitabı pisleten herifi çeke çeke sürüyerek sille, tokat, yumruk ve tekme vurup zavallıyı keten gibi döve rek paşanın huzuruna getirdiler.

“Bre adam niçün bu kitabı böyle ettin?” deyince, herif, “O kitap mıdır, papaz yazısıdır. Nehy i münker edip eyi edip bozdum” der. Paşa, “Senin nehy i münker etmek haddin değil, amma ben hükümet icra edeyim ki müzayedede 2000 kuruşa çıkmış kitabı bozmayı ben sana göstereyim. Al aşağı şunu” diyerek kapıkulu yeniçeriye teslim eder.

Yeniçeri “bismillah” deyince acımasız cellatlar herife aman veremeyip yetmiş çapraz değnek vururlar. Bitlis kadısı da 1600 kuruşun adamdan alınmasına karar verince parayı devlet için tahsil ettiler ve tellâla da 10 kuruş verdiler. Dağılmış, perişan olmuş olan *Şehnâme*’yi suçlu adamın eline verdiler ve ordudan attılar. Zavallı adam, “Resim haramdır diyen şeyhimizin Allah belasını versin” diye şeyhine beddua ederek Diyarbakır’a gitti. █